ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 597 Կ. ՊՈԼԻՍ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1898 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 6–18 3 ՀԻՄԱՋԻ ԻԻԼ ԱՒ 1316 6 ԹՇՐԻՆ ԼԵՎ 1314 Բ. ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 597

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ՓԷՉԵՆ

PUZANTION

Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire

Directeur - Propriétaire

PUZANT KÉTCHIAN

Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 – 25,

CONSTANTINOPLE

«بوزانتيون»

امتيجه بومى وسياسى غزته. صاحب امتياز ومدير مسئولى

بوزانت كچيان

عثمانلى دائره خانهسى باب عالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرو

دار الطباعه ده طبع اولنمشدر

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ֆրանսերէն. — Գերմաներէն. — Ո՞րն է կրթարան այսօրհնեալ. — Երէկ Տեսուչները. — Բաբերարին հահեն է վէր. — Հայերէնը Սանասարեանի մէջ. — Արհեստական ասամ. — Մեծապէս վարժարանն անուշ պղպջ համար. — Սանասարեանի ապագան։

Ա.

Իրա՞ւ է այն լուր թէ որոշուեր է Սանասարեան Վարժարանի մէջ ֆէրմանէրէնը կամաւոր ուսում ընել, և ֆրանսերէնը ճանչել պարտաւորիչ։ Շա՛տ հաւանական է որ ճիշտ ըլլայ այդ լուր. զի, նախ, Տեսչութիւնը, կամ Խնամակալութեան, ըրաւ չըրաւ, եթէ ոչ գաղղիացի, գէթ գաղղիախօս Զուիցերիայի ուսուցիչ մը ճարէց, ճամբորդութեան ամէն դժուարութիւններն հարթեց, և ղրկեց Էզզրում, և երկրորդ, լուրը տուողն է մեր Էզզրումի սովորական թղթակից, որ մօտիկ յարաբերութիւն ունի Սանասարեանի հետ, և բաներկամ է եղբեք Տեսուչներուն։ Կ'նկատենք ուրեմն որ ճիշտ է լուրն, և կ'փութանք մեր ցաւն ու զարմանքն յայտնել այս անտեղի որոշման համար, անտեղի՝ օրուան այս ժամուն, անտեղի՝ Սանասարեանի սեփական պայմաններուն մէջ։

Անտեղի՝ օրուան այս ժամուն, այսինքն՝ երբ ամենքս ալ կ'զգանք թէ քաղաքական, անտեսական, ճարտարական, առեւտրական փոփոխակ պայմաններ մեր վրայ հարի կ'դնեն աւելի գերմաներէնէն քան ֆրանսերէն սովրիլ։ Մտքի զարգացման համար, գերմաներէնը նոյնքան, եթէ ոչ աւելի, ձեռնտու է որքան ֆրանսերէնն, և անկէ դուրս, առեւտուրի, արհեստական յաջողութեան, կամ պարզապէս, գործ, պաշտօն ճարելու համար, գերմաներէնն հիմակ աւելի պիտանի է քան ուրիշ ո՛եւ է օտար լեզու։ Եթէ մեր Պոլոյ չատ մը վարժարաններուն մէջ ֆրանսերէնի տեղ գերմաներէնը չէ դրուած արդէն, դասատուի չգոյութեան պատճառաւ է գլխաւորապէս։ [Մեք՝ մեր մասին խօսելով՝ ամիսներով փնտռած ենք գերմաներէնի եւ հայերէնի հաւասարապէս քաջալարժ անդամ մը լրագրոյս Խմբագրութեան համար։] Զենք ճանչնար գերմաներէն աղէկ գիտցող երիտասարդ մը որ անպաշտօն մնացած ըլլայ, մինչդեռ չատ մը գաղղիերէն գիտցողներ ունինք որք օրապահիկնին չեն կրնար ճարել անով։ Այսօր Թուրքիոյ մէջ քանի մը պատիկ աւելի Գերմանք կամ գերմանախօսք կան քան Ֆրանսացիք կամ ֆրանսախօսք, և Թուրքիոյ արուեստքին վաճառականութեան հետզհետէ յարաճուն ճիւղը կ'ըլլայ գերմանական, այն է՝ գերմանական ապրանք ծախելու ճիւղը։ Գերմանական առեւտրական ձեռնարկութիւնք տարուէ տարի կ'ուժին կ'բազմապատկին Թուրքիոյ մէջ, մինչ Ֆրանսայի հետ մեր հաղորդակցութիւնք կ'ոլման կայուն վիճակի մէջ։

Սանասարեան Վարժարանի մէջ գերմաներէնը կամաւոր և ֆրանսերէնը պարտաւորիչ ընելու որոշումն անտեղի է նաեւ Սանասարեանի սեփական պայմաններուն մէջ։ Վի երեք Տեսուչները խնամեալ կրթութիւն մը ստացած են Գերմանիոյ մէջ, և Գերմանի մը չափ քաջ գիտեն գերմաներէնը, մինչ ֆրանսերէնի մէջ երեքն ալ հետեւակ են։ Ֆրանսերէն դասախօսելու համար միշտ կարօտ են օտարականի մը, կամ դուրսէն դասատուի մը, մինչ գերման Բրոֆէսորի մը պէս կրնային սովրեցնել գերմաներէնն։ Հետեւապէս, աշակերտներուն օգուտն և դոլորցին չափը կ'պահանջէին հասարապէս որ Տեսուչներուն ալեւոր դասատուին աւանդելի ըլլար կամաւոր։ Եւ ի՞նչ հարկ ահագին ծախքերու տակ մնալ ամէն տարին կամ ամէն երկու տարին անգամ մը, Ֆրանսայէ կամ Զուիցերիայէ դասատուներ բերելու որոց նաչէն չի կեցուիր, կամ որոց հետ վարուիլ չեն գիտնար գերմանահաւ կըբերեմամբ սնած, կամ կէօթէի ու Շիլլերի լեզուով մեծցած երեք Տեսուչները։ Գաղղիացին անհրապոյր մէյմը վայրի մէջ կ'զգայ ինքզինք հոն։ Ո՛չ քաղաքէն կ'ախորժի, որ զուրկ է թատրոններէ և զբօսարաններէ, ո՛չ ալ Հասատատութենէն, ուր չի պաշտուիր ամենայն ինչ որ գաղղիական է։ Բարերարին ծախքով երեք Տեսուչներուն առած կրթութեամբը, գերմաներէնն չատ լաւ կրնար աւանդուիլ հոն իբրեւ պարտաւորիչ լեզու, իսկ ֆրանսերէնն՝ ո՛չ, ինչպէս այսքան տարուան փորձն ալ ցուցուց վճռապէս։ Սանասարեանէն չէլաւ մինչեւ հիմա ընթացաւարտ մը որ չնորհքով գաղղիերէն գիտնար, կամ գո՛նէ ի վիճակի ըլլար ֆրանսական վարժարան մը մտնելով իր ուսմունքը կատարելագործելու։

Այս տարօրինակ որոշումը մեզ մեզ բացատրելու համար, կ'ենթադրենք թէ երեք Տեսուչներուն պարտաւորիչ բեռի մը տակ չմնալու դիւբահասկնալի փափաքն է որ զիրենք մղած է այսպիսի որոշում մ'ընդունելու տալու Խնամակալութեան, կամ Հոգաբարձութեան։ Երեք Տեսուչներն ալ բարեկիրթ, ուսեալ, պատուաւոր, խելացի և պարկեշտ մարդիկ են։ Իրենց անձնական կրթութեան և անձնական բարեվարուքի ընելիք չկայ բնաւ։ Շէնք չնորհք ընտանիքներ, և ամէն դպրոցական ընտանիքներ, և ամէն դպրոցական ընտանիքներ, և ամէն հատական մեծ դիրքի մը, պաշտօնի մը, գործի մը, նոյն իսկ պարզ արհեստի մը մէջ առաջնակարգ հանդիսացած կիրճի և զօրեղ անհատականութիւններ։ Համեմատաբար դրամագլխին, և աշխատութեան, և բարերարին խնամքին, ամէնէն ամուլն այս չէ՞ ազգային կամ անհատական հաստատութիւններու շարքին մէջ։ Մատնանիշ կրնանք ընել այսօր երիտասարդներ, նախկին աշակերտք Շահնազարեանի, Պէրպէրեանի, Կեդրոնականի, նոյն իսկ սակաւօրեայ Հայկական կրթարաններն, որք արդէն պատուաբեր դիրք մը բռնած են ընկերութեան մէջ, իրենց գրագէտ, գիտուն, ճարտարագէտ, արուեստագէտ, կամ պարզապէս գործի մարդ։ Որո՞նք են Սանասարեանի պակղ յօրինող փայլուն շրջանաւարտները։ Նախ, այնքան հայ տարբերով շրջապատուած այս Հաստատութեան հայերէնի մէջ բացարձակ աղբատութիւնը ցաւ չի՞ պատճառեր միթէ։ Կրնա՞յ ցուցուիլ դէթ մէկ ընթացաւարտ Սանասարեանի որ այսօր վարժ և ճանօթ գրող մ'ըլլայ հայերէնի։ Արդէն, երեք Տեսուչներուն ալ հայերէնի մասին կարողութիւնն այնքան որոշ չէ։ Բայց գոնէ կրնան ըսել թէ հայերէնի ուսուցումն իրենց գործը չէր, զարմանալի անօրէնութեամբ մը, մինչ Հայու մը Հայերու համար հիմնած այսպիսի փառաւոր մէկ վարժարանին մէջ, հայերէնի խնամքն առաջնակարգ պէտք էր ըլլար, և Տեսուչներէն գո՛նէ մին հայերէնի գլխաւոր ուսուցիչ պէտք էր հանդիսանար, անձին օրինակաւ աշակերտներուն ալ ներշնչելու այն կարեւոր ուսման սէրը։—Եւ յետոյ, ո՞յք են Սանասարեանէ ելած գերմանագէտները, կամ գերմաներէնի ուսուցիչները. չի կ'ըսուէր թէ Բարերարին նպատակն էր ժէնէնն առաջ ուսուցիչներ արտադրել, և երեք Տեսուչներուն գերմանական ընտիր ուսումներն երաշխաւորութիւն էին որ գերմաներէնի ծաւալման առաջնակարգ միջոց մը պիտի ըլլար Սանասարեան Հաստատութիւնը։ Բայց մեք կ'ճանչնանք Սանասարեանի վիճակն ունեցող ընթացաւարտներ ալ որք մէկ քանի տարի Գերմանիա բնակելէ և ուրիշ գիտութիւններ ուսնելէ ետքն ալ աղէկ մը չեն հասկնար գերմաներէնը, և գժբախտաբար, բնաւ չենք ճանչնար կ. Պոլսոյ կամ գաւառներու մէջ գերմաներէնի յատուկ ուսուցիչ մը որ այն Հաստատութենէ ելած ըլլար։— Վերջապէս, Սանասարեանի երրորդ որոշիչ հանդամանքը պիտի ըլլար իր արհեստական ճիւղ. բայց անկէ ալ արհեստաւորներ չկան, և չենք ճանչնար մասնաւոր արհեստանոցի մը մէջ, կամ Սանասարեանէն դուրս ուրիչ Հաստատութեան մը մէջ աշխատող վարպետ մը որ իր ուսումն և վարժութիւնն առած ըլլայ Սանասարեանի արհեստական ճիւղէն։ Արդէն, այս ճիւղ ա՛յնքան անգործնական և ապարդիւն եղած է որ կարծենք հիմա աշակերտաց մէկ տասներորդն անգամ չի պարապիր արհեստական ճիւղի դասերուն։ Վաթսուն հազար ոսկի՝ ա՛յս արդիւնքին յանգելու համար։ Եւ ա՛յս Ազգին մէջ, այս սակաւապէս Ազգին մէջ, ուր երեք Տեսուչներուն ընդունած ամսական 60 լիրայովը միայն առանձին կարգի նախակրթարան մը կ'պահուի, և այն նախակրթարանէն կ'ելնէն թերևս ամենէն չնորքով մարդիկն որով պարծենալու իրաւունք ունենան Ազգն ու եկեղեցին։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»

Բիւզանդիոնի Կ. Պոլսոյ համար եռամսեայ բաժանորդագրին է միայն 36 ղրչ. ամսական ճիչա 12 ղրչ.ի հաշուով։

ԱՆՈՒՔ ԱՂՋԿԱՆՑ ՄԱՆԿԱՆՑ ՍԱԼՆԱՊԱՏԱՅ

ՎԱՆ, 15 ՍԵՊՏ. 98

Երբ Վարագայ և կարմրաւորայ վանքերն ըստ բաւականին վերաշինուելով ունկան մէկմէկ Մանկանոց, ձեռնարկուեցաւ նոյնպէս Սալնապատայ Ս. Գրիգորի եւ Ս. Խաչ վանքերն ալ մի քիչ բերել ի վիճակի օգտակարութեան, ըստ առաջնոյն ունենալով իրենց վանական հոգաբարձութիւնները, որք իրենց ձեռքէն եկածը կ'ընեն համեմատարար աւելի հինցած, խարխլուած եւ ժխատած այս վանքերն չէնցընելու։

Սալնապատու Հոգաբարձութիւնս յայդուեցաւ վանքի գութանը կարգադրել՝ Ամերիկեան միսիոնարներէն ընդունած ութ եղներով, որոց չորսն անցեալ տարի վարձքով տուին, եւ չորսն ալ այս տարի նուէր՝ ի փոխարէն վանքէս իրենց ուխտաւորներուն յատկացեալ արուեստեղիներուն։ Գութանէն ի զատ գիւղատնտեսական չէնքերն, ախոռ, յարդանոց, մատան, խոհանոց եւն. վերաշինուեցան, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ արեւմտեան դրան-ները. պէտք է ըսել որ հին քարուկիր տաճարէն զատ ոչ մի չէնք կանգուն չէր մնացեր, տեղի ունեցած երկրաշարժներէն։ Այս չինութեանց ծախսուց համար միսիոնարաց եղեներու նպատակն զատ՝ վանական ուխտաւորներէն 5-600 ղ. նուէր եղած է, որով վանքն այս չինութեանց առթիւ եղած փոխառութեամբ, մօտ 3000 ղ. պարքի տակ է։ Այս պարքը հոգաբարձութիւնը կ'յուսար գոցել 20 չափ տանուած հունձքի արդիւնքով, որ դժբաղդաբար ընդհանուր երաշտութեան երեսէն չափազանց քիչ եղաւ, այն է 48 չափ գարի, տարեկան, ցորեն։

Գարձեալ այս հունձքին եւ կեդրոնի նպատակին վրայ յոյս դնելով՝ Հոգաբարձութիւնը ձեռնարկից բանալ Ա.ղբեւտանի մէջ՝ արդէն մտադրեալ անոք աղջկանց Մանկանոց, որ այսօր ունի 16 աղջիկ, որք կ'յաճախեն Սանդըխտան վարժարան։ Թէ ո՛րչափ կարեւոր է անոք աղջկանց կանոնաւոր Մանկանոց մը վանայ մէջ՝ ուր կ'գըտնուին քանի մը մանչերու Մանկանոցներ, աւելորդ է բացատրել։ Միայն դիտել կուտանք որ՝ անոք մանչերու չափ անտէր աղջիկները կ'ուսուցչին մուրացկանութեամբ։ Շատ ողորմելի է այս թշուառ արարածներու վիճակն, և զանոնք պատսպարել, հաց, հագուստ եւ քիչ մը կրթութիւն տալ, ասոնցմէ մ'աւելի մարդասիրական գործ է, որուն նախաձեռնարկ եղաւ Ս. Պատրիարք՝ անոք տղոց անտուիչն 70 ոսկի տարեկան նպաստ յատկացընելով, ինչպէս նաեւ Մարգսաէր Ամերիկուհի մը, Տիկին Լ. Պ. Քրթիս, տարեկան 5 ոսկի յանուն իրեն անոք տղայ մը պահելով։

Այս առթիւ Հոգաբարձութիւնս կը դիմէ այս անոք տղոց գործին առաջին օրէն ի վեր այնչափ նպաստող Պատ. Բիւզանդիոնին ալ, որ հրաւէր կարդայ բարեսէր հասարակութիւն, մանաւանդ ազնիւ Տիկիններուն, անհատապէս կամ խմբովին նպաստելու իգական սեռի թշուառներու պատըսպարանին։ Պոլսոյ մէջ՝ Տիկնոց Ընտանեկան մը՝ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքի, կրնայ շատ աւելի մեծ ծաւալ մը տալ գործին, որ դեռ փոքր սկզբնաւորութիւն մ'է, և որուն օգնական անհուն պէտք մը կայ այս տեղ, ուր ամէն օր 5-6 անոք աղջիկներ ունեցող մայրեր տառնեակներով կ'դիմեն, գոնէ մէկ երիւք ընդունել տալու։ Այսպիսի գործ մը կամ պէտք չէ սկսիլ, եւ կամ սկսելէն ետք քիչ չատ ժուռի կարեւոր բան մ'ընելիք է։ Աղջկանց Մանկանոցս հաստատուած է առանձին վարձուած չէնքի մը մէջ՝ Սանդըխտան Օրիորդաց վարժարանին մօտիկ։ Այս չէնքը կ'պատկանի երբեմն լաւ վիճակ ունեցող մի ազնիւ և բարեպաշտ այրի տիկնոջ, որ իր օրիորդին հետ՝ մայրաքար եւ ընտանեբար կ'նամէ անոք աղջիկները Հայ մայրերու յատուկ գուրգուրանքով։ Իրբեւ մէկ ընտանիք այս տան մէջ նիւթապէս եւ փիլիսոփայապէս խնամուելէ ետք՝ Սանդըխտան վարժարան կ'երթան՝ առաջիններուն մէջ մտնելու մասնաւոր թոշակով, որով առ այժմ կրթական ծախք մը չունինք բացի դասական առարկաներէն։

Կ'ընդունինք որ առաջ պայմանաց մէջ և մանաւանդ վանքի այսչափ անձուկ միջոցներով՝ այն է գութանով մը եւ տասն մէկ հատ ոչխարներով այսպիսի գործի մը ձեռնարկել, հոգաբարձութեանս կողմէ յանդգնութիւն մ'է. սակայն մեր տմերնամանչան ուժերն անգամ օգտակար ընելու տենչը, եւ Պատրիարքական Նըպատը մղեցին մեզ այս փոքր սկզբնաւորութիւնս ընելու, յուսալով որ հետզհետէ նիւթական եւ բարոյական քաջալերութիւն պիտի գանէ գործն, և ինչպէս ուրիշ Մանկանոցներ, այս ալ 5 ոսկիով որդեգրող բարերարներ եւ բարերարուհիներ պիտի ունենայ մեր տարաբնակ եղարց, Տարց եւ Տիկիններուն մէջ, մանաւանդ երբ պարբերական Մամուլը, մասնաւորապէս Բիւզանդիոն, արժագանդ ըլլան մեր այս հրաւէրին։

Դիւան Հոգաբարձութեան Սալնապատայ

Նախագահ

ՍՏԵՓԱՆ Վ. ՊՐԻ. ԱՂԱՅԱՆՑԱՆ

Ատենապետ

Մ. ՂԱՅԱՔ Մ. Ս. ՇԻՐԱՆԵԱՆ

Ատենադպիր

ՆՇԱՆ ԱՂԱՅԱՆՑԱՆ

ՀԱՅՔ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

ԲԱԶՄԱԼԵՂՈՒԵԱՆ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԸ

ՊԱՂՏԱՏ, 10 Սեպտ. 98

Բազաքիս ազգ. երկաթ վարժարանաց տարեկան քննութիւնք սկսան Օգոստոս ամսոյ մէջ. ազակերտք քննուեցան կրօնի, հայերէնի, ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, թուբքերէնի, արաբերէնի հինգ լեզուաց, ինչպէս նաև աշխարհագրութեան, ընդհ. ազգ. պատմութեան, տօմարակալութեան, առողջարանութեան, բնագիտութեան, երկրաչափութեան մէջ, և ներկայութեան Տ. Արիստակէս եպս. Առաջնորդին և քննիչներու որք գոհ մնացին։ Աշակերտուհիք քննուեցան հայերէնի, ֆրանսերէնի, աշխարհագրութեան, Արքայական և ազգայ պատմութեան, կրօնի, թուաբանութեան, առողջապահութեան և ձեռագործի գասերու մէջ։ Իսկ Սեպտ. 6ին կիրակի կատարուեցաւ պարգեւատրութիւնը. Թարգմանչաց վարժարանի ընդարձակ սրահը զարդարուած էր գորգերով, արմաւենեաց և նարնջենեաց ոստերով, ոսկեթել կերպասներով, և ի տես դրուած էին աշակերտաց մեծագին աշխատիքց տախտակները։ Վարժարանի դրան դուրսը դրօշներով և դալար ճիւղերով զարդարուած էր։ Սրահին մէջտեղ սեղանի մը վրայ կ'երեւէին երիսեռ ուսանողաց տրուելիք ընծաները, խաչը, գիրքեր, պատկերներ, գրիչ, կաղամար եւն. եւն։ Երիս անկիւններն տնիվոտած էին երկսեռ ուսանողք դասատուներով, իսկ դուրսն հերպական նուագածուաց ընտիր խումբ մը։ Եկեղեցւոյ դաւանիրան պահպանութիւնն յանձնուած էր ոտիկանաց։ Պատարագէն յետոյ արք և կանայք դիմացին վարժարան, և յետոյ օտարազգի հրաւիրեալք հասան։ Բազդէտացի Կաթոլիկոս Պատրիարք Տ. Ալտիճօ որ մաժամապէս հիւր կ'գտնուի ի Պաղտատ, սիրայօժար ընդունած էր մասնակցիլ այս հանդիսին, և իրեն հետ բերած էր բազմաթիւ քահանաք և իր ժողովրդեան երեւելիներէն քանի չափ անձնաւորութիւն։ Նաև Հայհռոմէականաց առաջնորդ Հ. Փիլիպպոս Մաղաքեան իր ժողովրդեան երեւելիներէն քանի մը վրայ։ Ասորի կաթոլիկաց վարդապետ Հ. Իգնատիոս քահանայիք և ժողովրդ. յոյն կաթոլիկաց քահանայ Հ. Ռոմանոս, այլ և այլ վարժարանաց տնօրէնք և դասատուք ևն. ևն։ Սրահին մէջ թէև 400 հոգւոյ համար տեղ պատրաստուած էր, բայց բազմութիւնն այնչափ սաստկացաւ որ շատեր իրենց տեղերն օտարազգի հիւրերուն տուին։

Հանդէսն սկսաւ երգով մը. յետոյ ատենաբանեցին ուսանողներէն ոմանք։ Նուագածութիւն։ Պաղտատի համալսարանէն մը.—Քայնադիր գործի մ'ալ մէջտեղ բերուեցաւ և ածեց քանի մը ազգային և եւրոպական եղանակներ։

Վարժարանաց տնօրէն Մ. Բրան էֆ. Սրբազան Եպիսկոպոսն Թարգմանչաց վարժարանի հոգաբարձուք բաշխեցին. Թարգմանչաց վարժարանի նուէրները։ Աշակերտաց մէջ էին չորս արու և երեք աղջիկ անոք տղաք որք անցեալ ձմեռ Տիարպէքիրէ բերուած են Մ. Բրան էֆ. Հ. Սրբազան Եպիսկոպոսն ձեռնհասութեամբ և Հայ ընտանեաց մէջ ընդունուած։ Երկու էն փոքրիկներն որք դեռ պղտոց չեն գար, հանդիսականներուն մէջ էին, իրենց նոր մայրիկներուն քով։

Տէր Աստիչո Պատրիարք մանրամասն հարցումներ ըրաւ տնօրէնին վարժարանաց ծրագրին վրայ, և գոհակամ խօսեցաւ տեղւոյս Հայ հասարակութեան վրայ որ թէև հազիւ 120 տուն, այլ չի խնայեր զոհողութիւն իր զաւակաց դաստիարակութեան համար։ Հանդէսը փակուեցաւ Առաջնորդին պահպանիչով և երկսեռ հանդիսականք օշարակով և սուրճով մեծաբուեցան։ Մանչերուն վարժարանն որ 8 դասարան ունի, այս տարի կ'ընծայէ երեք չրջանաւարտ. Թարգմանչաց Խաչանեան, Աղէքսանդր Գ. Աղէքսանդրեանց և Միհրան Խաչանեան։ Օրիորդաց վարժարանը մինչեւ Զ. դասարան ունի կազմուած, և երկու տարի հետը միայն չրջանաւարտ պիտի տայ։ [*] Ց. Ն.

ՎԻԼՀԵԼՄ Բ. Յ'ԱՐԵՒԵԼՍ

ԳՐՈՆԻԿ Ս. ՏԵՂԵԱՑ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 4/16 Հոկտ. 98

Եւրոպիոյ Պաղեստինեան թերթերէն ոմանք իրենց վերջին թիւերուն մէջ հրատարակեցին Գերման կայսեր և կայսրուհւոյն ի Պաղեստին ուղեւորութեան վերջնական և պաշտօնական ծրագիրը, զոր և մեք կ'փութանք հաղորդել հայաթերթիս ընթերցողաց, իբրև առաջին մատ՝ այս առթիւ հետզհետէ մեր ղրկելիք թղթակցութեանց։

Ն. Կ. Վեհափառութիւնն և Աւկուսթա-Վիքթորիա կայսրուհին՝ բազմաթիւ զինուորական և եկեղեցական հետեւորդներով, ի մասնաւոր արտաքին գործոց նախարար Մ. Պիւլովի և Կ. Պոլսոյ Գերման դեսպան՝ Մ. Փոն Մարշալի ընկերակցութեամբ՝ Հոկտեմբեր 25 Շ. [Հ. Ե.] պիտի ժամանեն Հայֆա, ուր գերմանական կրեւոր գաղթականութիւն մը հաստատած է գարուս սկիզբէն ի վեր, որ իր վեհապետին փառաւոր ընդունելութիւն մը ընելու համար՝ ամիսներ առաջ սկսած է պատրաստութիւններ տեսնել։ Այն օրը պիտի այցելեն կարմելոս լեռը և կարմելեան կրօնաւորաց հաստատութիւնները, որ լի են եղեսական և ուրիշ զանազան պատմական յիշատակներով։

Հոկտ. 26 Դ. առաւօտեան ժամը 8ին [Հ. Ե.] ցամաքային ճանապարհաւ և կառքերով պիտի ուղեւորին դէպ ի Կեսարիա Պաղեստինացւոց, և այն օր հոն պիտի անցընեն՝ տեղւոյն նշանաւոր հնութիւնները այցելելով։

Հոկտ. 27 ԵՇ. կեսարիայէն պիտի մեկնին դէպ ի Յոպպէ ցամաքի ճանապարհաւ, և այն օր հոն միացով պիտի այցելեն քաղաքին պատմական վայրերը և կէս ժամ հեռու՝ Գերմանացւոց գիւղը։

Հոկտ. 28 ՈՒՐ. դէպի Ս. Քաղաք ճամբայ պիտի ելնեն կառքերով և պիտի այցելեն Լամբրան գիւղաքաղաքը, որ ըստ աւանդութեան՝ Բրիատոսի խաչակից բարի աւազակին հայրենիքն է։

Հոկտ. 29 ՇԲ. առաւօտեան ժամը 7ին պիտի սկսին չարունակել իրենց ճամբան դէպ ի Երուսաղէմ, և Կիսօրէն յետոյ ժամը 1ին պիտի հասնին Ս. Քաղաք, և պիտի ճաշեն իրենց համար պատրաստուած բնակավայրը՝ վրանները տակ, որ պարսպագրեն հազիւ 20 վայրկեան հեռու է, և կ'գտնուի եբրատազէմի հիւսիսային կողմը, Թագաւորաց գերեզմաններուն ճամբուն վրայ, և հասարակօրէն կ'կոչուի «Մխթաց բլուր» [Արաբ. բմ-էլ-էհեն]։ Այս գետին, որ 3000 քառ. մեթր տարածութիւն ունի, հաւանաբար սեղհակաութիւն պիտի դառնայ, ուր զանազան չէնքեր պիտի կառուցանէ՝ Ռուսաց հասատութեանց նման, և մինչեւ իսկ կ'ըսուի թէ Գերմանացի ֆրանչիսկեան կրօնաւորաց համար ալ վանք մը պիտի չինէ այն տեղ, և ո՛չ թէ Սիոնի վերնատան տեղւոյն վրայ, ինչպէս ոմանք կարծեցին և գրեցին յառաջագոյն։

Միևնոյն օրը կէսօրէն յետոյ ժամը 4ին Վիկէմ Բ. ձիով պիտի ուղեւորի դէպ ի ներքին պարսպաւոր քաղաք, և Յոպպէի դրան մօտ՝ պարսպին վերջերս փլցուած մասէն ներս պիտի մտնէ և հետոտն այցելութեան պիտի երթայ Ս. Յարութեան տաճարն, ուր կ'գըտ-

[*].—Այս նկարագրութեան ըսելիք չկայ։ Դպրոցական այսօրինակ նըկարագրութիւնք միշտ ա՛յսպէս կ'ըլլան արդէն։ Միւս կողմէ, ճշմարտութիւնն ալ ա՛յս է որ բոլոր բովանդակ Փգբը Ախոյ մէջ է՛ն քիչ ընթերցասէր, է՛ն քիչ ուսումնասէր և է՛ն անարթեր հասարակութիւնը դարձեալ Պաղտատի հայ հասարակութիւնն է կրնայ ըսուիլ։ [Տ. ԽՄԲ.]

ԱՐԱՐԱՏ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

ՏԱՐԻ Բ. Ի Ս. ՄՈՒՍԵԼԵՎԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՄԲ Ա. ՏՕՆԱԼԱՆ-ՄԱՆՈՒԿԵՎԻ

ՀԱՅՈՑՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵՎ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Ա. ՏՕՆԱԼԱՆ-ՄԱՆՈՒԿԵՎԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Հրատարակվում է ամեն տարի մի քանի հատորով

Ստորագրվում է ամեն տեղ և ամեն ժամանակ

Ստորագրության գինը ամբողջ տարվա համար 3 ռուբլի

Ստորագրվում է Երևանում՝ Հանրագիտության հրատարակչության գրասենյակում, Աբովյան փողոց, № 1

Ստորագրվում է նաև Երևանի բոլոր գրախանութներում

ՆԱՀԱՊԵՏԸ

ՎԱՊՃԱ

ՆԱՀԱՊԵՏԻ ԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ԳԱՅՑԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ